

Матукова Г. І.
доктор педагогічних наук, професор,
Матукова-Ярига Д. Г.
кандидат економічних наук, доцент,
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця,

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОЦІНКИ МЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Потреба в удосконаленні механізму державного регулювання закладів охорони здоров'я в аспекті використання медичних технологій, обумовлена прагненням до раціонального використання ресурсів в умовах обмеження, досягненням високих показників ефективності методів, що використовуються, профілактики та лікування, зниженням рівня захворюваності, зменшенням випадків необґрунтованих витрат в охороні здоров'я [1]. Так за поданням Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України в кінці 2019 року Міністерством соціальної політики України було прийнято рішення про введення до Національного класифікатора України посади «експерта з оцінки технологій охорони здоров'я». Попередній прогноз потреби вітчизняної системи охорони здоров'я у таких фахівцях становить більше ніж 2 тис. осіб. З метою визначення думки працівників вітчизняної системи охорони здоров'я щодо впровадження НТА (Оцінка технологій охорони здоров'я - Health technology assessment) за сучасних умов проведено масштабне опитування у рамках семінарів «Актуальні питання впровадження оцінки медичних технологій та здійснення публічних закупівель у галузі охорони здоров'я», які відбулися протягом серпня-жовтня 2019 році у 8 регіонах України (Харків, Одеса, Київ та Київська обл., Львів, Полтава, Вінниця, Житомир, Діпро) [1]. В опитуванні прийняли участь 845 осіб. Серед опитуваних респондентів 9% працюють в державних та 91% у комунальних закладах, переважна більшість опитаних (86%) вважають впровадження НТА у сучасних умовах вкрай необхідним та економічно доцільним, 14% – важливим, але не першочерговим завданням. Також встановлено, що більшість фахівців (56%) у практичній діяльності хоча б частково стикалися з оцінкою технологій охорони здоров'я та мають уявлення про актуальність НТА у сучасних умовах (59%). Але щодо методології НТА, інформаційних джерел та нормативно-правового регулювання даної сфери знань явно недостатньо.

Досліджуючи діяльність сучасних закладів охорони здоров'я, можна зробити висновок щодо загальних тенденцій, серед яких - використання в практиці переважно тих методів лікування, доцільність яких доведена в результаті масштабних клінічних досліджень [2]. Аналізуючи застосування оцінки медичних технологій в закладах охорони здоров'я можна виділити найбільш розповсюджені серед них, а саме методи аналізу економічної ефективності медичних впроваджень. В Україні за останні роки впроваджена

нормативна база, яка визначає порядок створення Національного переліку, який з 2020 року стане єдиним переліком для закупівель та відшкодувань за державні кошти. Створено Експертний комітет з відбору та використання основних лікарських засобів (далі — Експертний комітет) — незалежний постійно діючий дорадчий орган МОЗ України — та затверджено положення про здійснення відбору лікарських засобів для внесення до Національного переліку, в якому зокрема прописані особливості оформлення Заяви про внесення змін до Національного переліку[3]. Тобто затверджені основні документи для оцінки та впровадження на національному рівні раціонального та економічно обґрунтованого застосування використання лікарських засобів. Це має велике значення, оскільки жодна з держав світу (як з високим, так і з низьким рівнем доходу) не в змозі без обмежень забезпечувати попит на медичні послуги й сучасні медичні технології. У зв'язку з цим дослідження економічних аспектів функціонування системи охорони здоров'я стають все більш актуальними, так як у всіх країнах світу ресурси охорони здоров'я обмежені по відношенню до зростаючих потреб в медичному обслуговуванні [4].

Недоліком діючої в Україні системи охорони здоров'я можна вважати функціональну, управлінську та фінансову незбалансованість дій медичних установ, що функціонують без належної координації роботи, що не передбачає здійснення аналізу наданих обсягів медичних послуг і ефективності використання наявних ресурсів. Відсутні також і економічні стимули на користь вибору менш витратних послуг, і, як наслідок цього, їх параметри фінансування зміщені в бік лікарняного забезпечення.

Необхідність досліджень в області методології формування механізму державного регулювання застосування технологій охорони здоров'я у медичних закладах обумовлена не тільки постійним зростанням витрат на утримання закладів, а й самої системи охорони здоров'я. Зауважимо, що дана тенденція зберігається майже у кожній країні світу, та потребує ґрунтовного пошуку нових рішень відносно стримування росту витрат.

Досліджуючи структуру діючих механізмів державного регулювання закладів охорони здоров'я в Україні, можна визначити, основні напрямки розвитку та особливості трансформації системи в аспекті використання медичних технологій, що дозволить відкрити додаткові можливості за наступними напрямками: впровадження безперервного моніторингу та контролю за виконанням дій уповноважених інстанцій на всіх рівнях; організація дослідження економічної ефективності медичних технологій; створення функціонального механізму поточної диференціації ресурсного забезпечення на основі оцінки технологій охорони здоров'я серед закладів охорони здоров'я та ін. Визначено перелік сучасних найбільш розповсюджених методів застосування оцінки медичних технологій, серед яких методи: витрати – ефективність (cost-effectiveness analysis - CEA); мінімізація витрат (cost-minimization analysis - CMA); витрати – вигода (cost-benefit analysis - CBA); витрати – корисність (cost-utility analysis - CUA).

У зв'язку з цим на сучасному етапі реформування необхідні також і суттєві доповнення та зміни у системі діючого законодавства, щодо організації механізму державного регулювання закладів охорони здоров'я в аспекті використання медичних технологій, що дозволить відкрити додаткові можливості за наступними напрямками:

- впровадження безперервного моніторингу та контролю за виконанням дій уповноважених інстанцій на всіх рівнях;
- організація дослідження економічної ефективності медичних технологій;
- оптимізація кадрового потенціалу закладів охорони здоров'я;
- створення функціонального механізму поточної диференціації ресурсного забезпечення на основі оцінки технологій охорони здоров'я серед закладів охорони здоров'я;
- нормативне регулювання діяльності закладів охорони здоров'я у сучасних ринкових умовах;
- забезпечення та захист прав споживачів медичних послуг;
- контроль та підвищення якості медичної допомоги тощо.

Перелік використаних джерел:

1. Спеціалізоване медичне інтернет-видання для лікарів, провізорів, фармацевтів, студентів медичних та фармацевтичних вишів. <https://www.apteka.ua/article/magazine/1210>
2. Baker R. Characteristics of practices, general practitioners and patients related to levels of patients' satisfaction with consultations. *Br J Gen Pract.* 1996;46:601–5.
3. Оцінка Технологій Охорони Здоров'я [<https://hta.ua/dijalnist/zhurnal-hta/gruden-2019-2.html>].
4. Кожемякіна Т.В. Медична реформа як чинник інноваційного розвитку / Т.В. Кожемякіна, Д.Г. Матукова-Ярига, М.О. Кожемякін // Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 14 квіт. 2020 р. / Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький: РВЛІ ЦНТУ, 2020. – С. 84-87. - Режим доступу: Адреса доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/9921/1/Proceedings-3thISPC-2020-84-87.pdf>